

influencing upon the human organism. The use of torture to the victim pursues the objective that indicated in the disposition of article 127 of the Criminal Code of Ukraine – to force the person to commit acts contrary to his will, including obtaining from him or any other person information or a confession, to punish for acts committed by him or another person, or in case when this or that person is suspected in commission of its.

According to the rules of criminal law, the responsibility for the beatings and tortures, as well as for murder threat, do not bring socially dangerous consequences as causing injury to the person's health, but act in the form of murder threat, as opposed to beatings and tortures, does not cause a physical pain to person. In case of murder threat such acts are mostly accompanied by demonstration or partial using of any guns and instruments, which can cause injuries, but in case of beatings, tortures and other violent actions, these acts immediately cause the physical pain to person, although not causing injury.

In case of committing beatings and tortures through hooligan motives or committing hooliganism by using beatings, that should be qualified under article 296 of the Criminal Code of Ukraine «Hooliganism», because that acts characterize its especial outrageous, and do not require additional qualifications under part 1 of article 126 of the Criminal Code of Ukraine. If the hooliganism acts contain elements of crimes, the structure of which provided by various articles of the Criminal Code of Ukraine, the simultaneous qualification of actions under these articles can take place only if it is the real set of crimes.

It is summarized that for narrowing the range of problem questions of qualifications it should include the chapter in Criminal Code of Ukraine with an explanation of terms used by the legislature in rules of criminal law, and also on the level of regulations of the Supreme Court of Ukraine should give recommendations for qualification of beatings and tortures and delimitation this crime from others.

Keywords: skills, separation, beatings and torture, intimidation, threats, bullying.

УДК 340.116

В. А. Ізотов

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ БНОН ЗІ СЛІДЧИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ОВС ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АБО УТРИМАННЯ НАРКОПРИТОНІВ

Розглядаючи питання, як головну причину виникнення проблем взаємодії автором виділено різність інтересів суб'єктів взаємодії, обумовлену різними критеріями оцінки ефективності їх діяльності. Запропоновано способи вирішення наявних проблем шляхом оптимізації форм взаємодії і переходу від оцінювання ефективності діяльності підрозділів БНОН за кількісними критеріями до оцінювання за відсутністю проявів незаконного обігу наркотиків на території обслуговування.

© Ізотов В. А., 2013

Ключові слова: взаємодія, підрозділи БНОН, слідчі підрозділи ОВС, наркопритони, наркотичні засоби, психотропні речовини.

Актуальність даної теми обумовлена змінами, що відбулися у кримінально-процесуальному законодавстві у зв'язку з прийняттям нового КПК України. Зазначені зміни відобразилися й на оперативно-розшуковому законодавстві, наприклад, у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» зникло таке завдання оперативно-розшукової діяльності, як розкриття злочину. Такий підхід законодавця позначився на організації і тактиці взаємодії оперативних та слідчих підрозділів ОВС під час боротьби зі злочинністю взагалі і з організацією або утриманням наркопритонів зокрема.

Незважаючи на важливість даної проблеми, вона залишається не вирішеною, у зв'язку з новизною її виникнення. Так, аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених боротьбі зі злочинністю, у тому числі й у сфері обігу наркотиків, показав, що такі вчені, як М. М. Андреев [1], Є. В. Лизогубенко [2], В. М. Михайлецький [3], Д. Й. Никифорчук [4] та інші, розглядали різноманітні аспекти взаємодії працівників підрозділів БНОН зі слідчими ОВС, але питання взаємодії в умовах нового кримінально-процесуального законодавства не висвітлювали.

Відповідно метою цієї статті є дослідження проблемних питань здійснення взаємодії підрозділів БНОН зі слідчими підрозділами ОВС під час досудового розслідування організації або утримання наркопритонів, визначення найпоширеніших форм здійснення такої взаємодії. Обов'язковість здійснення взаємодії між вказаними суб'єктами під час боротьби з організацією або утриманням наркопритонів тепер обумовлена новими вимогами КПК України щодо процесу проведення досудового розслідування злочинів, які вчиняються або вже вчинені, та виключенням у зв'язку з цими змінами такого завдання оперативно-розшукової діяльності, як розкриття злочину. Ми наголошуємо на тому, що абсолютну більшість досліджуваних нами злочинів виявляють і документують саме під час їх вчинення. Такий підхід обумовлений тим, що для притягнення особи до кримінальної відповідальності обов'язковою умовою є видалення в неї наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Враховуючи викладене, розв'язання проблем, що виникають під час взаємодії підрозділів БНОН зі слідчими підрозділами ОВС, набуває в сучасних умовах особливого значення.

Слід зазначити, що вказані вище зміни відобразилися на переліку і змісті етапів боротьби зі злочинами та компетенції суб'єктів її провадження. Так, наприклад, під час дії попереднього КПК України процес боротьби підрозділів ОВС з організацією або утриманням наркопритонів складався з таких етапів: а) виявлення злочину, який вчиняється; б) документування злочинних дій, яке здійснювалося

під час оперативного пошуку або оперативної розробки (за заведеною оперативно-розшуковою справою); в) реалізація оперативно-розшукової інформації або матеріалів оперативної розробки із затриманням винних осіб, як правило, в момент вчинення злочинних дій, з наступною передачею зібраних матеріалів перевірки до слідчого підрозділу; г) проведення досудового розслідування за фактом вчинення злочину встановленою особою із забезпеченням оперативного супроводження з боку оперативних працівників підрозділів БНОН. При цьому три із чотирьох етапів боротьби з указаними злочинами відносилися до компетенції оперативних підрозділів, а всі заходи в їх межах виконувалися за задумом оперативних працівників, затвердженим їх безпосереднім начальником.

На сьогоднішній день до етапів боротьби з досліджуваними нами злочинами можна віднести: 1) виявлення злочину, який вчиняється, з наступною передачею зібраних матеріалів перевірки або лише повідомлення про злочин до слідчого підрозділу; 2) проведення досудового розслідування за фактом вчинення злочину встановленою особою. При цьому фактично документування злочинної діяльності організатора або утримувача наркопритону та реалізація зібраних матеріалів здійснюються під час кримінального провадження. Ця особливість другої моделі боротьби зі вказаними злочинами обумовлює обов'язковість здійснення взаємодії між оперативними та слідчими підрозділами ОВС під час проведення досудового слідства.

Необхідно зазначити, що, незважаючи на те, що згідно з КПК України на другому етапі формально обрання методики розслідування злочину та проведення конкретних слідчих (розшукових) дій належить до компетенції слідчого, практично він у своїх діях керується (особливо на початку розслідування, коли здійснюється документування злочинної діяльності підозрюваних осіб) думками оперативних працівників підрозділів БНОН з цього питання. Це обумовлено як більшим досвідом останніх щодо документування злочинів у сфері обігу наркотиків, так і більшою їх інформаційною забезпеченістю щодо події вчинення злочину. Дані обставини призводять у практичній діяльності до того, що слідчий перебуває під впливом версії вчинення організації або утримання наркопритону, яку висловлює йому оперативний працівник, та обирає відповідну методику дій.

Таким чином, під час аналізу наведених вище моделей боротьби з організацією та утриманням наркопритонів нами було встановлено, що, враховуючи вимоги чинних КПК України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», у сучасних умовах здійснення взаємодії між оперативними та слідчими підрозділами ОВС під час провадження досудового розслідування за фактами вчинення вказаних злочинів є обов'язковим.

Правову основу взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами ОВС становлять Конституція України, КК та КПК України, закони України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», нормативно-правові акти МВС України. Необхідно зазначити, що, незважаючи на законодавчу врегульованість питання взаємодії слідчих та оперативних підрозділів ОВС, порядок її здійснення визначається на рівні відомчих нормативно-правових актів, провідне місце серед яких посідає наказ МВС України від 14.08.2012 № 700 «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень». Відповідно до положень вказаного наказу основним завданням взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ України є попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб [5].

Під час вивчення проблем взаємодії оперативних і слідчих підрозділів ОВС важливу роль відіграє з'ясування питання щодо визначення форм її здійснення. Аналіз досвіду практичної діяльності, нормативно-правових актів, які регулюють взаємодію оперативних і слідчих підрозділів ОВС, а також наукової літератури, присвяченої розглядуваній тематиці, дозволив нам виділити основні форми їх взаємодії під час боротьби з організацією та утриманням наркопритонів. До таких форм належать: 1) взаємний обмін інформацією між працівником підрозділу БНОН і слідчим щодо обставин події злочину, особистостей злочинців, пошуку джерел доказів тощо; 2) спільне вивчення, аналіз та оцінка оперативно-розшукової інформації, оперативної обстановки, результатів, отриманих під час проведення оперативно-розшукової діяльності, слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій; 3) виконання працівником підрозділу БНОН окремих доручень слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; 4) спільне планування проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій; 5) надання працівником підрозділу БНОН допомоги слідчому у проведенні слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій (оперативна закупівля, огляд місця події, обшук, виїмка, накладення арешту на майно тощо); 6) створення слідчо-оперативної групи та спільна робота в її складі; 7) створення працівником підрозділу БНОН окремого доручення слідчого щодо розшуку обвинувачених осіб, які переховуються від органів слідства і суду; 8) спільна участь у виявленні фактів тиску

на осіб, які надають конфіденційну допомогу оперативним і слідчим підрозділам ОВС, беруть участь у кримінальному провадженні, членів їх сімей і близьких родичів, реальної загрози їх життю, здоров'ю, житлу чи майну та в забезпеченні їх безпеки; 9) обмін практичним досвідом роботи щодо боротьби з організацією та утриманням наркопритонів тощо.

Обрання оперативним працівником і слідчим конкретних форм взаємодії або їх комбінацій залежить, у першу чергу, від обставин злочину, який вчиняється, особистостей організатора й утримувача наркопритону, інформаційної забезпеченості діяльності суб'єктів взаємодії, наявних сил та засобів.

Ефективне вирішення завдань боротьби з організацією та утриманням наркопритонів у сучасних умовах потребує науково обґрунтованого підходу до здійснення взаємодії підрозділів БНОН і слідчих підрозділів ОВС. Із цією метою необхідно розглянути порядок здійснення взаємодії між зазначеними підрозділами, виявити притаманні даному процесу недоліки та запропонувати шляхи їх усунення.

Фактично взаємодія оперативного працівника підрозділу БНОН зі слідчим починається з інформаційного обміну між ними під час передачі зібраних матеріалів перевірки за фактом виявлення вчинення організації та утримання наркопритону. Після передачі оперативним працівником підрозділу БНОН до чергової частини ОВС зібраних ним матеріалів (лише тих, які не мають грифу таємності) з відповідним рапортом про виявлення досліджуваного злочину оперативний черговий зобов'язаний негайно: 1) зареєструвати в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події рапорт оперативного працівника про виявлення ним досліджуваного злочину; 2) надати вказані матеріали начальнику слідчого підрозділу; 3) проінформувати начальника територіального ОВС про виявлення факту вчинення злочину.

Начальник слідчого підрозділу після отримання матеріалів перевірки визначає слідчого, який буде здійснювати досудове розслідування за фактом вчинення злочину. Слідчий згідно з вимогами ст. 214 КПК України невідкладно, але не пізніше 24 годин після реєстрації в журналі єдиного обліку рапорту оперативного працівника про виявлений злочин, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань і розпочати розслідування. Враховуючи те, що ініціатором виявлення організації або утримання наркопритону в розглядуваному нами випадку виступає працівник підрозділу БНОН, він відповідно є для слідчого й основним джерелом інформації про вказаний злочин на початку досудового розслідування.

Досліджувані нами злочини виявляються переважно оперативним шляхом, у зв'язку з чим працівник підрозділу БНОН не вправі відобразити у матеріалах перевірки повний зміст отриманої ним

оперативної інформації. У практичній діяльності у разі необхідності ознайомлення слідчого з оперативною інформацією здійснюється, як правило, в усній формі під час бесіди з працівником підрозділу БНОН. При цьому оперативний працівник повинен дотримуватися правил збереження державної таємниці та повідомляти слідчому лише ті дані, які можуть мати значення для проведення досудового розслідування і не призведуть до розшифрування джерела надходження інформації. У зв'язку з викладеним аналіз наданих слідчому матеріалів перевірки доцільно здійснювати спільно з працівником підрозділу БНОН.

Після аналізу матеріалів перевірки та обрання найбільш вірогідної версії (версій) події злочину слідчий за допомогою оперативного працівника, який, як правило, має більший досвід документування організації та утримання наркопритонів, повинен визначитися з методикою розслідування даного злочину. З цією метою необхідно скласти відповідний план із вказівкою конкретних слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, які необхідно провести з метою документування фактів вчинення досліджуваного злочину підозрюваними особами. Крім того, у плані необхідно передбачити методику та послідовності проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, їх виконавців, строки, час та місце проведення. Складання плану розслідування досліджуваних нами злочинів слід здійснювати обов'язково, адже потребує скоординованого виконання значної кількості слідчих (розшукових) дій, використання оперативнорозшукових методів і поєднує діяльність декількох працівників різних підрозділів ОВС (слідчих та оперативних).

Аналіз практичного досвіду щодо здійснення взаємодії між працівниками підрозділів БНОН і слідчими ОВС під час проведення досудового розслідування досліджуваних нами злочинів свідчить про існування певних проблем у цій діяльності. До головної з них ми відносимо різність інтересів суб'єктів взаємодії, обумовлену різними критеріями оцінки їх діяльності. Так, головним критерієм оцінки працівника підрозділу БНОН є кількість виявлених і припинених злочинів на місяць, а слідчого – кількість закінчених та направлених до суду матеріалів кримінальних проваджень. У зв'язку з цим ініціатива щодо проведення слідчих (розшукових) дій до початку реалізації матеріалів, зібраних за фактом вчинення організації або утримання наркопритону, як правило, надходить від оперативного працівника, а після їх реалізації – від слідчого. При цьому в практичній діяльності досить часто після реалізації зібраних матеріалів, затримання винних осіб, пред'явлення обвинувачення та виставлення слідчим статистичної картки форми № 4 в оперативного працівника у зв'язку зі зникненням мотиваційного початку зникає інтерес щодо подальшої активної участі у взаємодії зі слідчим.

Такий стан пояснюється тим, що оцінка діяльності оперативного працівника підрозділу БНОН за допомогою кількісних критеріїв не дозволяє йому витратити час на якісне здійснення взаємодії зі слідчим під час подальшого досудового розслідування, адже для досягнення необхідних показників у роботі йому необхідно виявляти нові факти вчинення злочинів. На цьому етапі ініціатива щодо здійснення взаємодії належить слідчому, оперативний же працівник виконує його окремі доручення і прохання переважно за залишковим принципом, тобто в час, який залишився після здійснення діяльності щодо виявлення нових злочинів. Викладене свідчить про необхідність відходу від оцінки діяльності оперативних підрозділів БНОН за кількісними показниками та переходу до її оцінки за відсутністю проявів незаконного обігу наркотиків на території оперативного обслуговування.

Список використаних джерел: **1.** Андреев М. М. Оперативно-розшукова протидія органів внутрішніх справ організованим злочинним формуванням у сфері незаконного обігу наркотиків : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 «Оперативно-розшукова діяльність» / Андреев М. М. – Л., 2009. – 20 с. **2.** Лизогубенко Є. В. Взаємодія оперативних та слідчих підрозділів при розкритті злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Лизогубенко Є. В. – К., 2011. – 19 с. **3.** Михайлецький В. М. Організаційно-правові питання оперативно-розшукової діяльності підрозділів МВС України у протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Михайлецький В. М. – Л., 2011. – 20 с. **4.** Никифорчук Д. Й. Теоретичні та організаційно-тактичні засади протидії незаконному обігу наркотичних засобів оперативними підрозділами міліції України : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Никифорчук Д. Й. – К., 2010. – 36 с. **5.** Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14 серп. 2012 р. № 700. – К., 2012. – 16 с.

Надійшла до редколегії 08.07.2013

Изотов В. А. Взаимодействие подразделений БНОН со следственными подразделениями ОВД при досудебном расследовании организации или содержания наркопритонов

Рассматривая вопрос, как главную причину возникновения проблем взаимодействия автор выделена разность интересов субъектов взаимодействия, обусловленную различными критериями оценки эффективности их деятельности. Предложены способы решения существующих проблем путем оптимизации форм взаимодействия и перехода от оценивания эффективности деятельности подразделений БНОН по количественным показателям до оценивания по отсутствию проявлений незаконного оборота наркотиков на территории обслуживания.

Ключевые слова: взаимодействие, подразделения БНОН, следственные подразделения ОВД, наркопритоны, наркотические средства, психотропные вещества.

Izotov V. A. Interaction between Units Combating Illicit Drug Trafficking and Investigative Units within Internal Affairs Agencies under Pre-Trial Investigation of Organization or Maintaining Drug Dens

The scientific article is devoted to some issues concerning the interaction between units combating illicit drug trafficking and investigative units within internal affairs agencies under pre-trial investigation of the organization or maintaining drug dens. Urgency of this scientific research in the stated field is due to the new alterations in the Criminal Procedure and investigation and search legislation, which influenced the general ways of combating crime. For example, before the adoption of the new Criminal Procedure Code operative police officers conducted a complex of investigation and search measures for finding, documentation and realization of the obtained information before criminal investigation just by the fact of the organization or maintaining drug dens, but now documentation and realization are carried out in the framework of criminal proceedings. According to the stated above, the interaction between operative officers and investigators is an obligatory condition for a successful exposure of guilty persons and bringing them to the criminal justice. As the main cause of the problems in this area the author stresses the difference of interests of the interaction's subjects connected with the different criteria of their activity's effectiveness. Thus, at the beginning of the pre-trial investigation until the suspects' indictment the initiative of conducting investigation (search activity) belongs to an operative officer. After the suspects being charged there is no interest among operative officers to realize interaction because of the loss of motivational start. The author offers some methods of solving the existing problems by optimizing the forms of interaction and by the transition from evaluating the effectiveness of units combating illicit drug trafficking in quantitative terms to evaluating them by the absence of drug trafficking at the operational territory.

Keywords: interaction, units combating illicit drug trafficking, investigative units within internal affairs agencies, drug dens, drugs, psychotropic substances.

